

WORKSHOP 1: ZONDER WATER GEEN LATER

Platformbijeenkomst Vitaal Platteland
Zuidwestelijke Delta

Living Lab -Samen oplossingen vinden

Netwerk van partnerorganisaties

Inspelen op gevolgen van klimaatverandering: hoe wordt de landbouw minder kwetsbaar voor droogte en verzilting?

Onderzoeksthema's van het living lab: goede zoetwatervoorziening , toekomstbestendige landbouw, zoete, zoute, zilte teelten op het land en buitendijkse voedselproductie in het water, versterken van ecologie en biodiversiteit

Een continu lerend proces – met resultaten en evalueren en bijstellen

Met veel partijen samenwerken in projecten om kennis te ontwikkelen, te delen en toepasbaar te maken:

- Ondernemers
- Onderwijs
- Organisaties
- Omgeving
- Overheden

Samen grensverleggend experimenteren op het gebied van water, voedsel, onderwijs en bestuur

Partners

Living Lab/Broedplaats = een lerende omgeving

Broedplaats Zoet Water Schouwen-Duiveland

Op perceelsniveau - **Bodem- en watercoaching**

Op bedrijfsniveau - duurzame **zoetwateropslag** in de ondergrond, in de poelgronden en op de kreekruggen, van onderzoek naar brede toepassing

Op gebiedsniveau - **fieldlabs**, gebiedsgerichte aanpak met agrariërs, natuurbeheerders, experts, studenten, overheden toewerken naar een robuust watersysteem.

Broedplaats Zoet Water Schouwen-Duiveland

Voucherregeling voor uitvoering innovatieve
zoetwatermaatregelen door agrariërs

Governance innovaties – **Taskforce Governance:**
Bespreekbaar maken (en komen tot oplossingen) m.b.t.
belemmeringen in beleid, regels, samenwerking, rollen en
verantwoordelijkheden

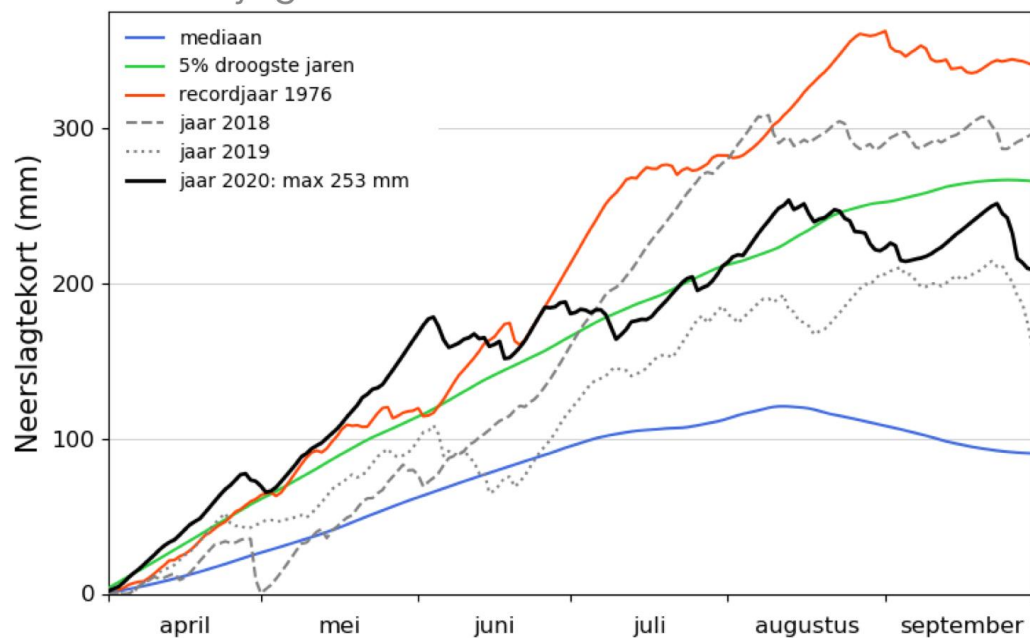
Zoetwateracademie – delen en uitwisselen van **kennis**

Het klimaat verandert

Neerslagtekort in Nederland

Landelijk gemiddelde over 13 stations

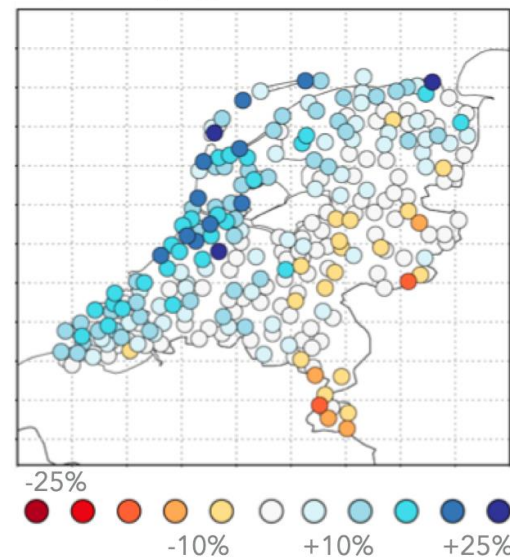
2020

2018, 2019, 2020 (zeer) droge jaren

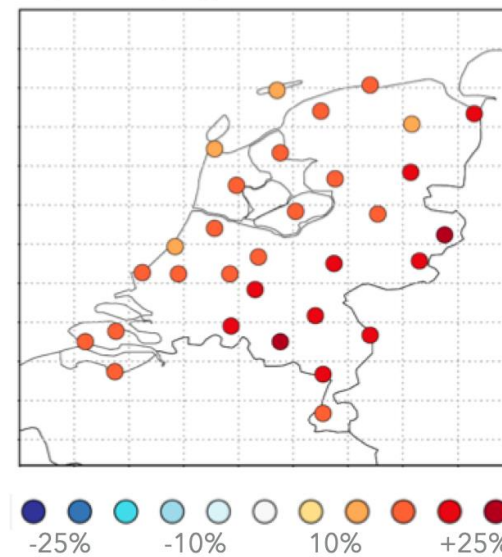
Trend in neerslag

Apr-Sep gemiddelde

Trend in pot. verdamping

Apr-Sep gemiddelde

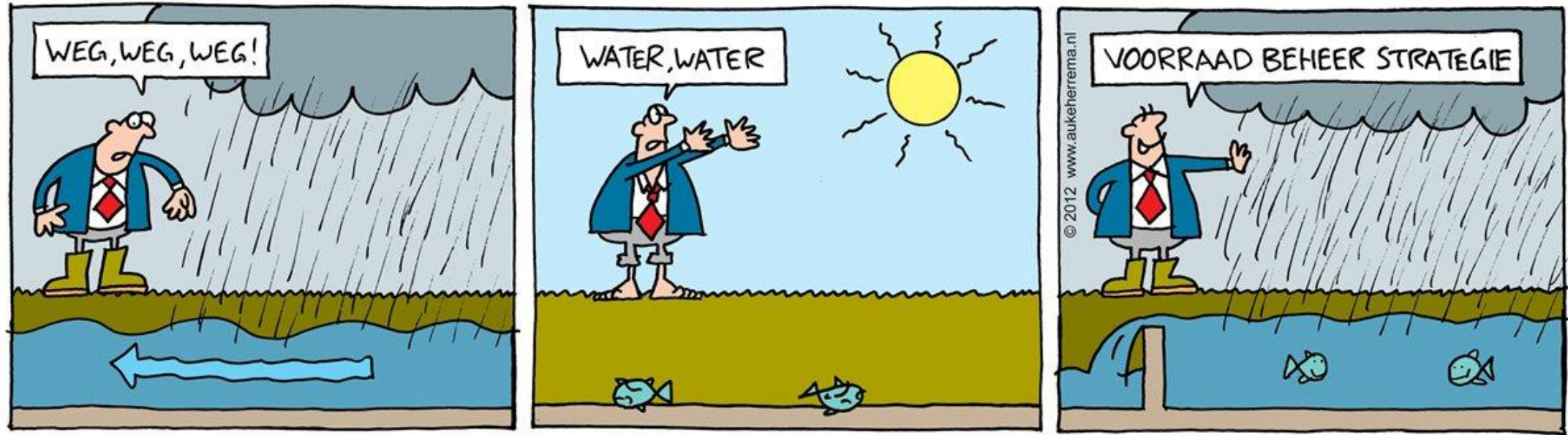
Trends per graad mondiale opwarming.

Verwachte trends voor de kustgebieden:

- Neerslag én potentiële verdamping nemen toe
- Voorjaar en zomer: hoger neerslagtekort
- Zomer en nazomer: grotere kans op extreme zomerbuien

Bron: KNMI

Klimaatverandering vraagt om nieuwe balans tussen afvoeren, bergen en vasthouden

Dit kan alleen als maatregelen op bodem, perceel en het (grond)watersysteem in samenhang worden genomen.

Watersysteem is ingericht op afvoer

1925

1960

Doel:

een klimaatrobuust watersysteem
waarmee wateroverlast,
watertekort en problemen van
verzilting en waterkwaliteit in de
toekomst kunnen worden
voorkomen.

Hoe dan? Uitproberen in fieldlabs

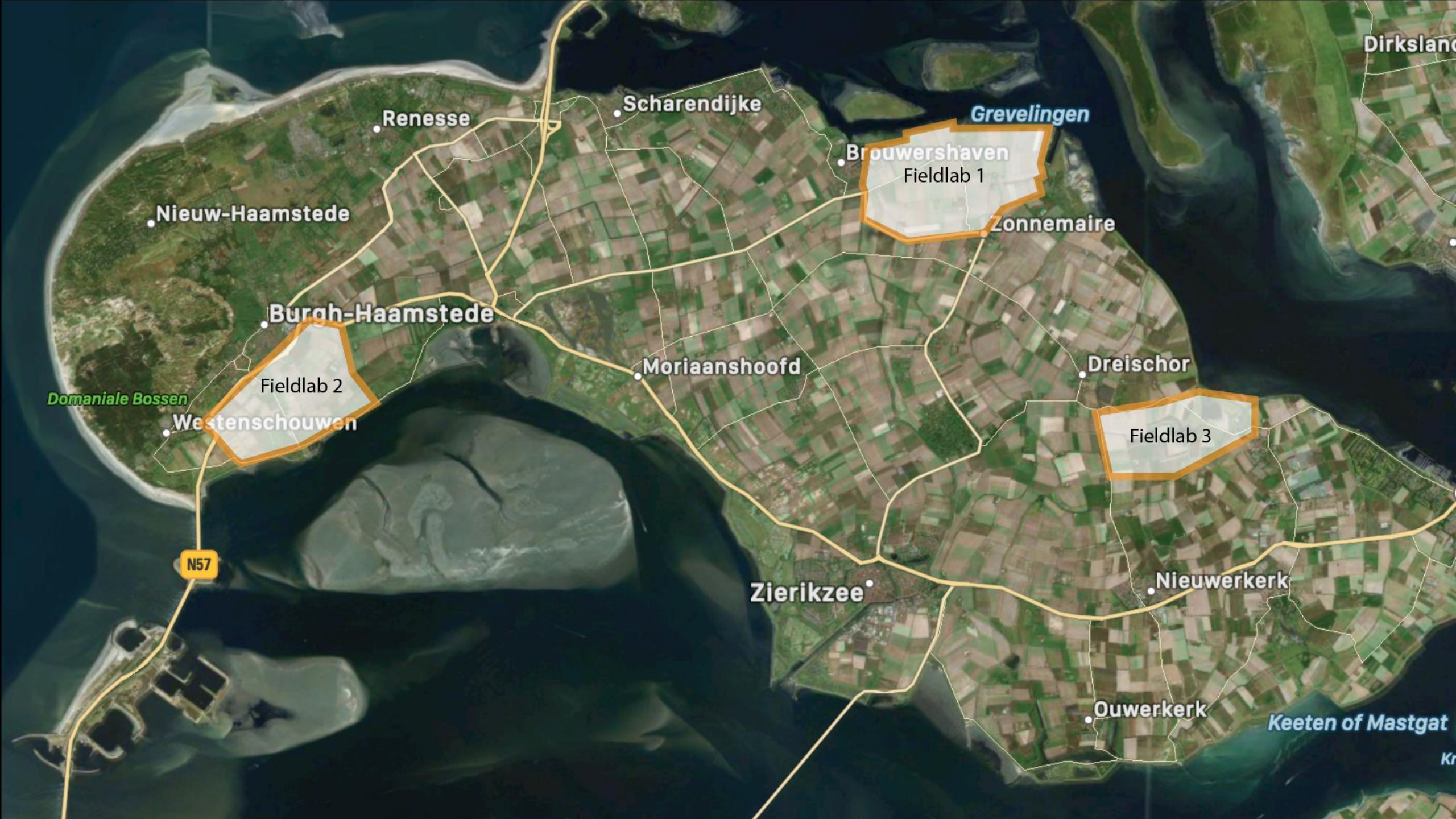
Aanpak fieldlabs van de Broedplaats Zoetwater

Hoe doen we dat? In samenwerking met waterschap, gemeente, gebiedsbeheerders en ondernemers wordt een fieldlab opgezet: gebied waar ontwikkelen testen en implementeren van een vernieuwende manier centraal staat.

Dit doen we een in 4 stappen:

1. Verkenning– verkennen opgaven, draagvlak in het gebied, opzetten organisatie
2. Visiefase – analyse van het watersysteem en de opgaven op korte en lange termijn, mogelijke oplossingen in beeld
3. Planfase – uitwerken van mogelijke oplossingen tot een uitvoeringsplan
4. Uitvoeringsfase – samen met waterschap, ondernemers en stakeholders investeren

Tussen elke stap is een go-no-go van gebied en opdrachtgevers (gemeente, waterschap en provincie)

Dirksland

Renesse

Scharendijke

Grevelingen

Brouwershaven

Fieldlab 1

Zonnemaire

Nieuw-Haamstede

Burgh-Haamstede

Fieldlab 2

Moriaanshoofd

Dreischor

Domaniale Bossen

Westenschouwen

Fieldlab 3

N57

Zierikzee

Nieuwerkerk

Ouwerkerk

Keeten of Mastgat

Fieldlab Brouwershaven-Zonnemaire

Doel: zoetwaterbeschikbaarheid vergroten door flexibel peilbeheer

Aanpak: ca. 15 waterconserveringsstuwen in het secundaire systeem

Langer water vasthouden in de sloot / perceel en groei zoetwaterbel in de ondergrond.

Planning:

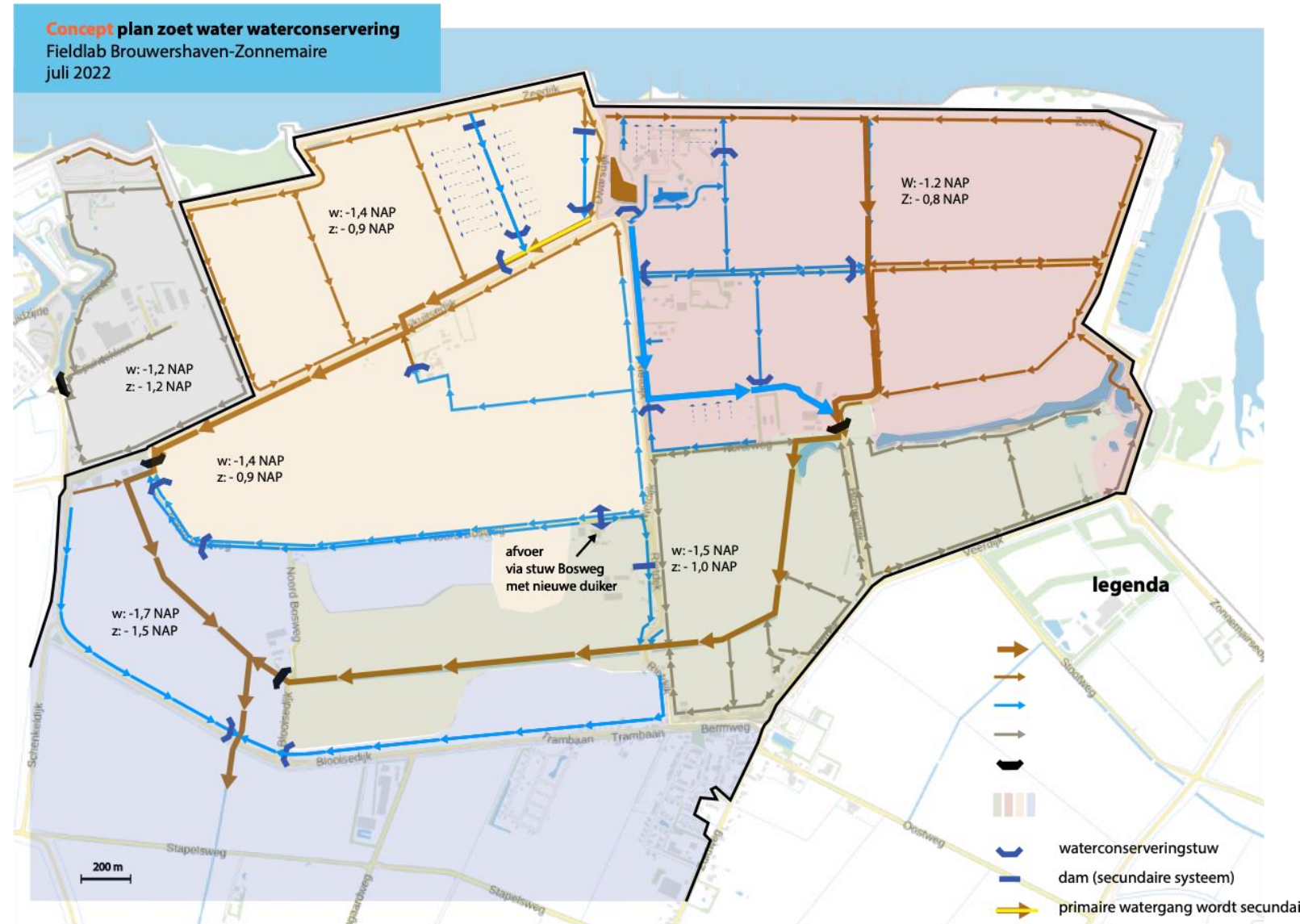
Plan gereed, offertes aanvraagd

Gebiedsbijeenkomst: november

Aanvraag investeringsvouchers: november/december

Uitvoeringsfase

- Opstellen beheerplan
- Monitoring en evaluatie

Fieldlab Burghsluis

Visie: zoetwaterbeschikbaarheid vergroten door:

1. Zoet kwelwater uit de duinrand vast te houden in de polder door opzetten peil (compartimentering)
2. Effluent RWZI benutten voor meerdere zoute deel van de polder (pilot waterschap)
3. Duurzaam bodembeheer
4. Waterberging kreekruig

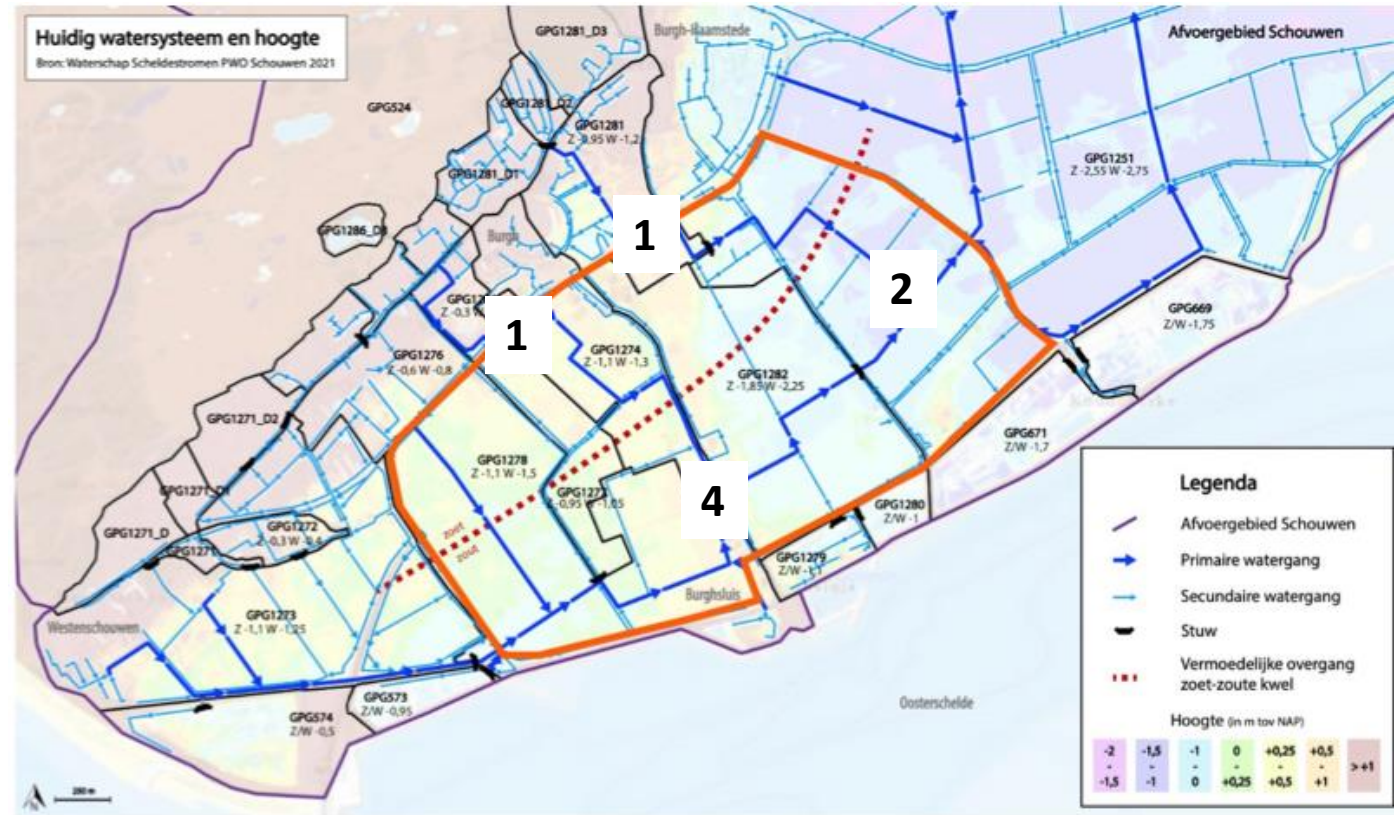
Planning:

November: start planfase met quickscans 1 en 2

Jan-juni: uitwerken, veldmetingen en tests

Plan gereed: september 2023

Aandachtspunt: koppeling met gebiedsaanpak Stikstof, beheerplan Kop van Schouwen

Fieldlab Dijkwater

Aanleiding:

- Natuurgebied Dijkwater (SBB) droogtegevoelig: peilverhoging
- Landbouw behoefte aan zoetwater (met name ten zuiden van Dijkwater)

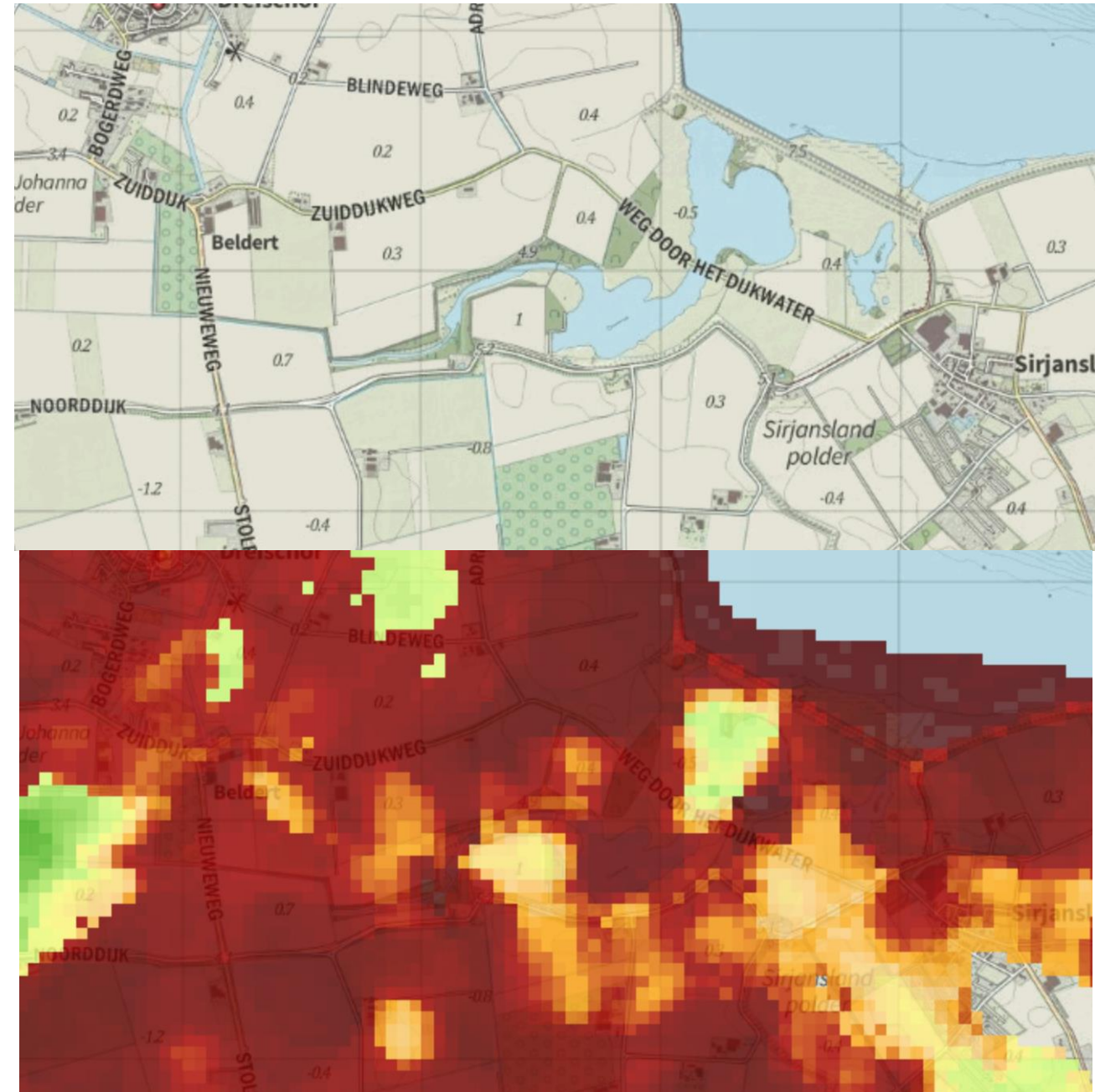
Kan het Dijkwater als zoetwaterbuffer fungeren en is het mogelijk om tot een uitruil van belangen (in bredere zin) te komen?

Aanpak:

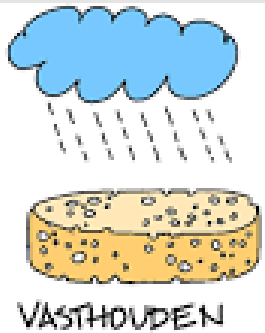
Aansluiten op toetsingskader natuur als waterbuffer provincie Zeeland.

Planning:

Plan van aanpak verkenning/visie gereed
Gebiedsbijeenkomst gepland

Geleerde lessen fieldlabs – vraag 1

**Hoe kunnen we als Zeeland meer
zoet water vasthouden?**

Geleerde lessen fieldlabs – vraag 2

Hoe kun je de fieldlabs met de gebiedsgerichte maatwerk aanpak opschalen

terwijl je als overheid gericht bent op systemen, modelmatige berekeningen en het uitvoeren van wettelijke taken?

Geleerde lessen fieldlabs – vraag 3

Welke risico's lopen we, nu we in de fieldlabs het huidige watersysteem aan het optimaliseren zijn?

Zijn de oplossingen wel toekomstbestendig?

Is er niet eerst een gedeelde visie op de toekomst van het watersysteem nodig of toch bottom up theorie en praktijk laten experimenteren?

Tot slot...hoe verder met de broedplaats ?

- Uitvoering IBP Vitaal Platteland heeft een looptijd tot 2025
- De gebiedsprocessen en opgaven zijn dan niet klaar
- Hou de innovatie, energie, samenwerking tussen partijen vast. Blijf theorie en praktijk verbinden
- Een programmatische aanpak landelijk gebied
- Verbinding leggen met:
 - Provinciale gebiedsprogramma NPLG
 - Deltaprogramma – agenda Zuidwestelijke Delta
 - Klimaatagenda – lokale uitvoeringsagenda

Meer informatie over het Living Lab en de broedplaats zoekt water:

LinkedIn Living Lab Schouwen-Duiveland

Website: <https://livinglabschouwen-duiveland.nl/>

Nieuwsbrief Living Lab Schouwen-Duiveland